

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Exemplorum Libri Tres

Liber Secundus, Siue Exempla, In Septem Capitalium Vitiarum
Detestationem, Per Quadragesimam, Anno M. DC. XLVI. narrata

Stengel, Georg

Ingolstadii, 1650

§. 10. Iræ effectus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48186](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48186)

Aiebat porrò Democritus, *iram, quemadmodum canes, cacas*
criminationes parere. Quod verum est; satis non est. Nascuntur,
 enim ex illa plures filix, omnes vtiq; vt S. Gregorius monuit,
 detestandæ: *rixæ, tumor mentis, contumelia, clamor, indignatio, blas-*
phemia. Iratus siquidem, vt scloppus, igne admoto, illico in sonū
 erumpit, & in rixas, & in clamores, & in indignationes, & in ipsum
 Deum blasphemandum. Quin & mente intumescit, quia lædi, pu-
 tat esse contemni. Hæ sunt filix iræ. Nec sufficiunt istæ. Quippe
 ira intus in animo, tanquam Æthnæa quædam excitat incendia;
 quæ prorumpunt in omnia animi vitia, & corporis membra; in-
 flammæ oculorum; in ruborem vultus; in linguæ titubationem &
 præcipitantiam; in celeritatem pedum, in pruritus manuum,
 in pugnos & pugnas, in cædes, homicidia, parricidia, proditioes;
 denique multi, vindictæ causa, Orco se atque Diris deuouerunt.
Nihil iracundo homine insuauius, ait S. Chrysoftomus, *nihil grauius,*
nihil infestius, turpius nihil, fera potius, quàm iracundo homini cohabi-
tandum est. Fit quippe & iracundus quodammodo bestia, & fera
 feroxque bestia. Dum enim ex illata iniuria, vel iniuriæ opinione,
 appetitus, ad vindictam repellendam, cum impetu, incitatur, ac-
 cenditur, per eam vehementiam, sanguis & spiritus, circa cor, ac-
 cedente etiam fellis euaporatione. Hinc cor palpitatur, tremit cor-
 pus, titubat lingua, ignescit facies, obscurantur oculi, vt noti
 non rectè noscantur. Nec de corpore duntaxat intelligendum est
 illud: *conturbatus est a furore oculus meus:* sed multò magis etiam
 de mente; ira enim rationem, sicut somnus, aut ebrietas impedit,
 ligat, turbat. Hinc, irati lippiunt; hinc, vt deficiunt, caligant;
 hinc cæcantur. Hinc, ratione euersa, in insani modum Aiæcis ar-
 mati & hominibus, & pecoribus infesti loris cædunt, & tota lani-
 ant armenta; & dum porcos verberant, putant, se in Græcos inci-
 disse. Hinc in ipsos filios, vt Athamas aut Agaue, tanquam in ho-
 stes, irruunt. Hinc in furorem rapti

Eumenidum veluti demens videt agmina Pentheus,

Et solem geminum & duplices se ostendere Thebas.

Hinc si vel digitulo tangantur, belluæ in morem, sauiunt, & in
 omne crimen ruunt. Denique *ianua vitiorum omnium iracundia est,*
 ait S. Hieronymus, *qua clausa, virtutibus intrinsecus dabitur quies:*

S 2

aperta

X.

IRAE EFFE-
 CRVS.
 Maxim. ferm.
 de Ira.
 S. Gregor. lib.
 31. Mor. c. 31.
 seqq.

S. Chrysoft.
 hom. 29. ad
 pop. Antiochæ

S. Damascen.
 lib 2. c. 26. de
 fide orthod.

Psal. 30. 10.

S. Greg. lib. 5.
 Mor. c. 31.

Virgil. lib. 4.
 Æneid.

S. Hieron. in
 Prou. 13. c. 29.

S. Greg. 1. 8.
reg. cap. 5.

XI.
TRAGICA
IRASCENTIS
HISTORIA
Ex his Philip.
Doulterman.
in Pædagogo
Christiano
cap. 7. §. 7.

Stobæus ser.
18 Horat. 1. 3.
epist. 3.
Senec. lib. 1.
de ira cap. 1.

Sallust. in Lu-
guth.
Cic. lib. 4.
Tuscul. qq.

aperta verò ad omne facinus armabitur manus. Cuius rei breue, sed luculentum exemplum apponâ, è quo perspicuum est, quàm & ira hominem turbet, & nihil decernendum sit de vindicta, nisi cum ira derferbuerit, iuxta illud D. Gregorij: *Quoties ira animum inuadit, mentem edoma, vince teipsun. Differ tempus furoris, & cum tranquilla mens fuerit, quod placet vindica. Ira enim in vindicta malorum sequi debet rationem animi, non praire, ut quasi ancilla iustitia post tergum veniat, & non laeuiâ ante faciem prorumpat.* Exemplum est istud.

Simon Goulart, in historijs nostri temporis, & Liber primus conformitatum admirandorum antiquorum cum huiusce temporis, referunt, virum quendam agricolam, postquam

Sole sub ardenti, flauentia messuit arua,
dum in agro manipulis colligendis colligandisque occuparetur, filium misisse, qui nescio quid domo afferret. Filius, ut ea fert ætas, vel in via cum æqualibus lusitans, vel fugitans laboris, moras longiores traxit. Pater, expectatione sua tardiùs redeunte nato, primùm numerare tempus, mox impatienter moramentum ferre, variasque secum morandi causas expendere, tandemque ita excaudescere cœpit, ut de eo verè credi posset, quod Cato Priscus dixit: *Iratum ab insano, non nisi tempore distare: iste semper, ille ad tempus insanit.* Quodque vel Horatius scripsit: *Ira furor breuis est* (vel, ut Themistius loquitur, *breuis insania*) pro oraculo haberi potest. Si quidem, præ reliquis iræ affectus *totus concitatus, & in impetu doloris est: armorum, sanguinis, suppliciorum, minimè humana feruens cupiditate: dum alteri noceat, sui negligens; in ipsa irruens tela, & ultionis secum multa tractura avidus.* Equè enim ira impotens sui est, decoris oblita, necessitudinum immemor, in quod cœpit pertinax & intenta, rationi consilijsque præclusa, vanis agitata causis, ad dispectum æqui verig, inhabilis, ruinis simillima, quæ super id, quod oppressere, franguntur. Hæc, uti Philosophus descripsit, in colono irascente, omnia apparuere. cum enim irâ non caleret, sed æstualet, tanquam redeuntis tarditate in amentiam datus, ita sanguinem suum, in suo filio, excepit segniùs reuerso. Suffecissent, ad eum castigandum verba; alapæ tres testudineum gradum satis puniuisent, aut scutica circum pedes vibrata. Sed *cupido & ira pessimi sunt consultores, & furor prædominans non patitur moderationem, nam, ut rectè dixit Ennius, iuitium est insania.*